kat.komp.
B
V B J D
BIBLIOTHECA UNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS
220198
III Mag. St. Dr. P
Teol. 5209.

Szumowicz Michaelis Stanislai: Arbor in fertili Ecclesiae plantata solo, a benigniori excocta sole, copiosis referta fructibus B. Joannes Cantius.

40.

ARBOR
IN FERTILI ECCLESIÆ PLANTATA SOLO,
à BENIGNIORI EXCOCTA SOLE,
COPIOSIS REFERTA FRUCTIBUS,

B. JOANNES CANTIUS,

In Alma Vniversitate Cracoviensi,
Sacræ Theologiæ Doctor & Professor,
REGNI POLONIÆ & ACADEMIÆ CRAC:

PATRONVS,

R G C

Admirabili Vitæ Sanctimonia,
& Miraculorum Gloria indeficiente

ILLUSTRIS,
Annuo Solennitatis Festo recurrente,
in Ecclesia Collegiata Neo-Sandecensi,
præsente magna Illustrium Hospitum Corona,

PER

M. MICHAELEM STANISLAUM
SZUMOWICZ Cracov:
In Eadem Alma Universitate Cracoviensi, Philosophiæ Doctorem,
Scholæ Neo-Sandecensis Directorem,

devotâ Panegyri

DEMONSTRATVS.

Anno Jubilei Magni 1700. Die 19. Octobris.

CRACOVIÆ, Typis UNIVERSITATIS.

21.

IN STEMMA, VENERABILIS CAPITULI NEO-SANDECENSIS.

220198 III

MARGARIS Jlluſtri Signo, Palmâq; decora,
Dum Colubrum vincit, ſternit & ante pedes:
VOBIS PRÆLATI celebres geminare triumphos,
Nititur Herois, quos tegit alma ſinu.

PERILLUSTRIBUS,
& ADMODUM REVERENDIS DOMINIS,
DD. PRÆLATIS & CANONICIS,
TOTIq; VENERABILI CAPITVLO, INSIGNIS ECCLESIÆ COLLEGIATÆ NEO-SANDECENSIS,
Dominis & Patronis Munificentissimis.

P*Roceram, & eximiarum Virtutum celsitudine sidera tangentem, opimis & optimis meritorum fructibus opulentam Arborem, amœnissimo Cordium Vestrorum Vireto, implantandam esse duxi.* Perillustres & Admodùm Reverendi Domini. *Quippe fœcundissimum animorum solum, quod aureus sapientiæ imber, & assidua Virtutum temperies, in Vobis excoluit, cognatum huic Diviniori Arbori, exhibet genium; imò sudum illud, & amœnitas mentium Vestrarum, laureatam Dodonam, totumq; circumferens Parnassum, cum ipso terrestri Parnasso certare videtur, & illustris Magnorum Prælatorum Corona, hortum Eden exhibere; in quo exporrecta & serena frons Senatûs Vestri nulla fovet dumeta: vbi effulgent calthæ, adamante perenni; vbi Eois purpurascentes coloribus rosæ; vbi gemmantia lilia; vbi omnium Virtutum inscripti nomina Regum nascuntur flores; vbi quaterno recursu crystallini latices de fontibus Salvatoris promanant, auraq; cœlestis placido spirans interstrepit susurro; vbi quietam omnigenæ virtutis sedem, & malatiam, in bono firmati animi nulla ferreo seculo debacchantis fortunæ tempestas interturbat. Et certè non modica jam ex Vestro cultu, inter montana hæc mystica Arbor sumpsit incrementa, Entheusq; CANTIANÆ sanctitatis vigor, adeò in Vobis auctus ampliatusq; est, vt orthodoxus populus, Vestris exemplis, ad degustandos ex hac Arbore gratiarum fructus, fidelibus votis concurrens felicitati suæ duxerit, amplissimum Collegium Vestrum, tam eximijs Viris, magnis Ecclesiæ Dei luminibus & columinibus abundare. Quot enim hic insigni virtute & eruditione pollentes Prælatos spectare licet? quot immarcescibilibus Laureis insignitos Doctores*

intueri

intueri fas est? quot Divinis humanisq; literis eruditos Senatûs Vestri Proceres, non sine palma zeloso anhelitu, pro gloria Numinis altißimi, pro veneratione Divorum, eorumq; ædificandis Basilicis, ornandisq; aris ac pulvinaribus solicitos? tot sacrorum Duces, & dignos diphthera Iovis Heroes, convenit venerari. Non invidemus aureos Delphis Tripodes, mellitos Athenis Isocrates, religiosos Romæ Pompilios, & eximiæ probitatis Augustos, integerrimos Græciæ Aristides, iusti æquive moderatores, & Patres orphanorum Mycerinos; dum insignis Collegiata Vestra Theosophiæ & Canonicæ veritatis Oracula, cedris immortalibus digna, nectar divinioris Svadæ, copiosiùs profundat, dum cultus iustitiæ, rigorq; honesti, dum decor Ecclesiæ Dei, suum Capitolium, & æternum triumphum in Vobis sortiatur. Hortus certè est, inclytum Collegium Vestrum, cui serenos sine nube dies geminat Sol in Gentilitia Virgine Vestra; hortus palmarum & laurearum est, in quo sub augusta Triumphatrice Vestra MARGARETHA, *ipsi pretiosissimi Ecclesiæ uniones, candore virtutum & sapientiæ, decus Sponsæ in immensum augetis. Emißiones Vestræ Paradisus, quia odor præcelsi Nominis Vestri, tantæ suauitatis est, vt etiam Superos, ad delicias suas inuitet. Quare cùm iam olim fixerit honoris sui radices, in cordibus Vestris, Vitalis Arbor* CANTIVS, *certè aucto Vestrâ solicitudine ipsius cultu, feliciùs hodie perennabit. In hac Ecclesia, licet ad nouercantes Decembris ferias, spectatum tamen gratâ vice Veris & Fauonî cœlestis experietur Maium, dum associata immarcescibilibus, magnæ Heroidis Vestræ Palmis, per Sarmaticum Libanum, cedri immortalis instar explicans folia, fructus protectionis suæ, non æstatibus, sed ætatibus, reproducet. Recipite igitur* Perillustres & Admodùm Reverendi Domini, *Arborem hanc mysticam, à me, in signum obsequentißimi cultûs, & propensi animi tesseram, Vobis dicatam, implantate eam Hyblæis Cordium Vestrorum viretis, quæ in illis ingens gratiarum proferet emolumentum, & vitæ longioris propinabit succum: proficui saluti Vestræ erunt Arboris huius fructus, & contra Libitinæ toxica, eficacißimum suggerent amuletum. Rami eius cœlo tenùs expansi Vobis cedent in trophæa, & æterni signa triumphi: quod vt Vobis fideli voto apprecor, maneo.*

Vestrarum Perillustrium & Admodùm
Reverendarum Dominationum

Humillimus Servus & Cliens,
M. MICHAEL SZVMOWICZ, Ph. Doct: Scholæ Neo-Sandecensis
DIRECTOR.

ORATIO.

INter virentes viventesq; dicatas Alcinoo delicias, inter amplos, & croceis halantes floribus hortos, plerumq; reperiri sterilitatis conscias arbores, extra paradoxum est AA. Quippe jactaverit licet gloriabunda Phæacum Regio feracissima fructuum pometa, scimus tamen etiam steriles platanos eam admisisse. Septeno Orbis miraculorũ numero, annumeraverint auriferas Hesperidũ arbores rapaci Draconi custodiendas, Pierio de grege plùs Phæbo dilecti Vates, attamen pallentes hederas, & amantes littora myrtos, auro onustis arboribus compertum est fuisse socias. Pensiles Semiramidis hortos, basilica sanè opera, usq; ad nauseam ostentaverit Assyria, verùm & hæc, non ex omni parte beata; quia expost in tesqua degenerantia, spinas & tribulos germinârunt. Apodicticum ėst id, quod edissero: non omnis etsi majestate procera arbor, uberes continuò producit partus, non omnis, quamvis in longum latumq; sua explicans folia, amplâ fructuum ingravescit copiâ; quæ aut in sterili plantata solo, aut Phœbæi expers caloris, ad tristes & frigidas damnata umbras, optato & sibi congruo nequit potiri cœli influxu. Cui aut aura non favet, aut pluvius Jupiter recuruas radicum foliorumq; fibras, labentibus non irrigat vndis, ideò defectum ipsa cogit pati, ac suarum opum durissimam egestatem. Felix secreto, quæ nata est arbor in agro, & soli Domino ferre tributa potest, quæ pinguiori data glebæ, sereniorem Titanis experitur oculum, ac illius vivis pascitur caloribus, quæ irriguis & manantibus de altitudine nubium aquis, pronos semper ac paratos ad irrigandum præsentat vertices; hæc ferendis fructibus

apta, & conveniens eſt, ac benigniùs fecundam copiam fructuum, nullo poſcente fundit, ac gravidos fœtus plurimo reddit cum fœnore. Sed quorsũ hæc fructuoſæ Pomonæ ſervientia verba facio? quorſum uberes arborum opes laudibus proſequor? cuncta hæc ſapiunt myſterium AA. Cùm enim verto ſagaces pupillas in D. JOANNEM CANTIUM, nonne in illo cerno hæc omnia? ita ſanè. Omnia hæc ex aſſe Diviniſſimo Doctori conveniunt: quis non videt ſolum hoc, cui radices fixerat fertile eſſe? quis non ſpectat, ſpectantẽ benigniorẽ Solis Juſtitiæ radiũ? quis nõ cernit inæſtimabiles fructus, non dẽtibus, aſt mentibus competentes? quis talpâ turpiùs cæcutit, & toto niſu non applicat aciem oculorum, ad virentia & nullis Æoli furijs obnoxia folia? indeficienter fructificantes in Eccleſia DEI frondes? Verbo Arborem fructiferam eſſe, quis illum lynce acutiùs non ſpectat? Cujus fructus non jam ſtomachi ſedant eſuriem, cùm hoc & glandibus juglandibuſq; ac ſilveſtribus etiam lignis proprium ſit, ſed præſtantiores longè his arbores ſunt, quæ mentis non ventris, palatum ſatiant, recreantq;. Quare minimè hodie à recto veritatis deviabo tramite, ſed omnia recti veriq; Cultoribus conſona proferam, cùm D. JOANNEM CANTIUM, Arborem eſſe in fertili Eccleſiæ plantatam ſolo, à benigniori excoctam Sole, copioſis refertam fructibus, tenui orationis apparatu demonſtrabo. Nimis Honori Tuo Diviniſſime DOCTOR, iniurius eſſe videor, quòd Tuam magnitudinem & excellentiam, quæ ipſis cæleſtibus æquiparatur Intelligentijs, vnius arboris frondibus metiri præſumpſerim, ſed addit deſperatæ ſpei levamen, ac generoſiori eſſe jubet animo, ipſum Divinæ Crucis myſterium, omnibus pretiis anteponendum, imò toti Vniverſo præponendum; unde cùm etiam ipſe triumphaverit à ligno DEUS, & Tu permittes, Tuam dignitatem re-

præſen-

præſentari ſub hac rudiori allegoria, ac me ſterilis conſcium linguæ copioſiſſimis fructibus Tuis reficies, quod profundiſſimo voto à Te expoſco. Guſtate & Vos vnà mecum dulces Arboris huius fructus AA. quos cùm iam pomifer gratiæ Autumnus perfectos proponit, minimè oberunt Vobis, imò proderunt, tantùm à ſuavitate ipſorum, avidum non amovete animum, majorem in modum precor.

COmmunem Orthodoxorum omniū Matrem, Sanctam Eccleſiam, amœniſſimum Hortum, cultiſſimis refertum arboribus eſſe nemo ambigat. AA. Quippe quid eſt fructiferis repletus arboribus hortus? nonne delicatus quidā locus & felix novorum ortus, in quo quidquid florida Chloris amœnitatis, ac deliciarum plantare poteſt, plantat; ubi quidquid arborei ſtudioſior fetûs Pomona (quâ nulla Latinas inter Hamadryadas diligentiùs coluit hortos) inſerere poteſt ſplendoris, inſerit; quæ modò ponit ordine vites, modò innumeras pyros, ficus, cydonia, pruna feraci reponit in ſolo. Hortus locus eſt talis, ubi varietas oculos mentemq; delectat, hîc enim ſpectatur proles tardè creſcentis olivæ, illic nemorū Jovi quæ maxima frondet eſculus, atq; habitæ Graijs oracula quercus, hîc Parnaſſia laurus, parva ſub ingēti Matris ſe vmbra ſubijcit; illic reſpondet caſtiori Paphiæ ſolido de robore myrtus, hîc naſcuntur duræ corylli, ingenſq; fraxinus, illius ramos latiùs explicat Herculeæ arbor umbroſa coronæ; hîc creſcit abies viſura marinos caſus, illic comiferæ cypariſſi, floridis enitēt ramulis, illic ferunt mala invito ſtipite pyri. Verbo hortus eſt receptaculum exquiſitarum arborum, fruticum, florum, & variarum eiusmodi amœnitatum, ac deliciarum. Faciamus actum reflexum, ad communem Orthodoxorum omnium MATREM, ſanctiorem Berecynthiam, S. Eccleſiam, an non eſt, & hæc hortus, imò Paradiſus omnibus gratijs ac virtutibus vernan-

tissimus, qui areolis suis bellè distinctus, ac arte to-piariâ affabre dispositus, germinat virtutum omnium flores ac fructus producit: & ut hortus omnes sensus oblectat, & pascit oculos virore plantarum, aures cantu avium, nares odore florum, gustum sapore pomorum, tactum contrectatione eorundem; ita hic hortus mysticus, omnes sensus, omnes mentis potentias, omnes animæ vires, doctrinâ suâ, Sacramentis, ritibus, cæremonijs, virtutibus, exemplis, cæterisq; charismatibus roborat ac recreat. Certitudinis infallibile argumentum addit rei meæ, Magni Gregorij cedro notandum dogma, qui in hunc dicit tenorem: *Hortus Sancta Ecclesia existit, quia dum populos multos in fide gignit, quasi flores pulchros bona terra emittit.* Apage hinc apage, ipsos pensiles Nitocris hortos, apage Salomonis Viridaria paradisi æmula, in quibus volupe erat huic Jessæo Monarchæ, ita ut Herculi aut Agamemnoni plantare platanos, arbores manibus tractare, excolere, serere; apage, quia in his testatur ipsemet se invenisse vanitatem & afflictionem spiritûs. Ecclesia sanctior hortus est, in quo non afflictiones, sed innumera solatia, non angustia spirirûs, sed vnica animabus spatiantibus per hoc viridarium extat felicitas. Quot acutiori lumine spectas S. Patriarchas, quot interpretes Divũ, futuriq; non inscios ævi Prophetas cernis, quot Evãgelicæ veritatis Doctores, Apostolos intueris, quot purpureos Proceres, qui sanguine fuso, per varia æternã meruerũt funera palmã, inspicis, quot eburneo candore conspicuos Confessores vides, quot insigni Sapientiæ munere pollentes Doctores, lyncæo apprehendis oculo? tot horti huius paradisiaci virentes arbores copiosissimis refertas fructibus esse intelligas velim, quarum fructus primum continent saporem. Unde Phœbo meridiano clariùs patet, Ecclesiam hortum esse, cultissimis refertum Arboribus. E medio harum Arborum, in hoc Hyblas Hymet-

tosq;

tosq; superante Viridario virentium, etiam Divinissimum Doctorem, Arborem Nostram mysticam prodijsse, & in hoc horto excrevisse quis non agnoscat? Prævidit æternus Alcinous, antequam Orbis vidit, Arborem hanc olim copiosos edituram fructus, ideò fertilem à primis initijs, educendæ huic Arbori, impinguavit areolam. In Submontanis Poloniæ partibus, nostram Arborem nasci permisit, ut summitas ipsa montium, à furentibus & terram turbine perflantibus Aquilonũ impetibus, eam sedula custodisset. Vix primùm tenella Arbor nostra prodiit in lucem, illico summus horti huius Præses illam excolere cepit, & ut liberiùs cresceret, Fonte Baptismatis rigari voluit, horto suo implantavit. Crescit Arbor nostra, crescit, quia in fertili Ecclesiastici Paradisi plantata solo; iam illi aura Pneumatis Sanctissimi favet, quâ perfusâ non arescat. Non sic frondibus esculus altis, per nemora Heliadum viret, non sic tyliæ, molles fagus, aut innuba laurus, Adonideis pullulat in hortis, quia hæ fructibus suis, ad vnicum Boreæ flatum orbantur. Nostra autem securo in horto, secura liberè crescit, propagatur, viret, vigetq;. Vix tandem Arbor Nostra crescere incipit, & jam in tenellis ramusculis fructus ostentat, eosq; dulces, quia compositorum morum, ad pietatem, timorem Domini & omne bonum; sed vt feliciùs vireat, traditur dispositione æterni Alcinoi, plurimarum eiusmodi arborum receptatricis ac cultricis Almæ Vuiversitatis Cracoviensis, vlteriori culturæ; vbi pinguem postquam invenerit glebam, uberiores jam jam incipit producere fructus. Multorum admirationi fuit, Divum Doctorem Nostrum, tam tenellam Arborem copiosè fructificare, vbi svaves, sapidi, etsi in novella planta apparebant sanctioris modestiæ, niveæ castimoniæ, miræ obedientiæ, ineffabilis diligentiæ, tam in exercendo timo-

re Divino, quàm in percipiendis artibus fructus. Sed præseferet quispiam stupore defixum animum, & mirabitur, vnde hi fructus, qui statim tam dulces, nectareisq; perfusi gratijs reperiuntur, eruperunt? non intricata quæstio AA. qui viret in folijs, venit à radicibus humor; intueamur radicem Arboris huius, scrutemur intimas illius medullas, nullæ aliæ sunt tantùm metus filialis Numinis altissimi, profundæ junctus humilitati. Non mirùm, quòd sit tanta radix, manus enim Domini plantavit, manus Domini irrigavit eam. Arbores copiosos ferentes fructus, ac fertiles earum ramos, scimus perbellè antiquitatem coronasse. Et Nostram mysticam Arborem, tantis onustam fructibus, decuit coronari. Vidit Alma Vniversitas Cracoviensis, imò gustavit dulces Arboris huius fructus, spectando à teneris profectum in studijs: vidit promanantes delicias pietatis, diligentiæ, assiduitatis, ideo Mysticam hanc Arborem debitis illi coronavit laureis. Quis jam hic non assurgat in applausus, Arbori Nostræ Mysticæ? quis debitas negabit Panegyres? quæ jam pridem sibi debitis tēpora gestat redimita coronis. Sed ut cuilibet arborū, summus nemorum Præses, vltra & vltra crescere permisit, ita & Arbor Nostra coronata, in immensum crescere incipit, & vberiores proferre fructus addente gloriâ calcar. Gustabat sapidos fructus scientiarum promanantes ab Arbore hac ex Cathedra, numerosa Studiosorum turba, alliciebat ipsemet odor fructuum exempli boni, ad sedulam imitationem, plurimos laxam viventes vitam. Plurimorum palato arrisêre dulces ex Ecclesiasticis pulpitis promanantes ab hac Arbore succi, & multos laborantes esurie Verbi Divini, reficiebant. Multa paucis concludam, verè Arbor est, cuius fructus non Aheneis circumsepti muris, non ascensu difficilibus

muniti

muniti obstaculis, sanè apud quos nullus excubat draco, prohibens eos carpere, nullæ circumstant excubiæ, quæ sumere vetent. Arbor hæc in propatulo sita, quantum omnibus suos fructus carpentibus addit saporem? non mirùm, ardore enim Solis Iustitiæ plurimùm excocta est. Quotidie in Mysticam hanc Arborem descendebant radij non solùm â Sole Iustitiæ, Viro dolorum JESU, sed etiam à pulchra vt Luna MARIA, quæ luminaria semper sibi præsentia habuit, supplices suos sternendo in oratione ramos, ad imaginem portæ Collegij Maioris præsentem. Maturos fructus istos esse quis negabit? quibus æternus Hyperion, semper fuit verticalis. Arbor hæc non solùm per Orbem Polonum, sed etiam per delicatiora Romana vireta, per spatiosa Hierosolymitana Tempe, in quibus Fructus ille cœlestis, quo æternùm refecti sumus, ex Arbore Crucis pependit, toties claruit & floruit. Succus Arboris huius, quám bonæ constitutionis fuerit, per amplum Tomorum in Evangelia Matthæi quaternionem, nonne sufficienter expressus est. Plurimis arboribus ab Authore Naturæ, beneficium medendi datum esse, extra omne dubium est. atsi diligentiùs spectaverimus Naturam Arboris Nostræ Mysticæ, ferme tota medicina est, quæ non solùm mederi, sed etiam appetitum humanum insatiabilem satiare potest. Quàm multi comedentes de hac Arbore esurie nimiâ, magni de se sensûs laborantes Senetiones, per profundos humilitatis fructus esuriem suam sedârunt. Quàm plurimi aliorum famam rodentes, & honestos Theonino dente dilaniantes mores, plurimùm appetitum suum, & ad devorandam aliorum famam faciles fauces, Arboris Nostræ fructibus restrinxêre, hoc suavissimum Divi Doctoris apprehendendo amuletum.

Conturbare cave, non est placare suave,
Diffamare cave, nam revocare grave.

Quot Theopompi phtisi laborantes, beneficio Arboris huius,

 melius

meliùs quàm ab Æſculapio ſanati ſunt? quot Euriti & Ariſtodemi ab extrema lippitudine per fructus Arboris huius liberati ſunt? quot excæcati Politiani? quot claudi Artemones, quot ſcelerum furijs agitati Oreſtes? vera Agamemnonis & Clytemneſtræ ſoboles, meliùs ad Arborem hanc, quàm ad aram Dianæ Tauricæ expiavêre ſcelus? quot ſubitâ morte perempti Andragoræ, vitam hìc invenêre. Verbo dicam, Divus IOANNES CANTIVS Arbor eſt, quæ plantata in Eccleſiaſtici horti fertili ſolo, à ſanctiori excocta Sole, plurimis profundæ humilitatis, ineffabilis ſapientiæ, incomparabilis modeſtiæ, inenarrabilis ſanctimoniæ, vitæ probitatis, & integritatis onuſta fructibus, etiam Cœlitibus bellaria propoſuit. Imò jam in terram viventium tranſplantata, æternas gloriæ germinat delicias. Quæ cùm ita ſint agnoſcimus, jam Te Dive Doctor, Arborem in fertili Eccleſiæ ſitam eſſe Solo, ſcimus à benigniori excoctam Sole, novimus innumeris refertam fructibus. Fave ergo huic horto Tuo, in quo tenellos ramos depoſuiſti, cùm Te cœleſtis Alcinous plantaret, funde ſvavia orationis pro militante Eccleſia, in qua olim in proceram Arborem excreviſti, nunc ſis eius tutamen, decus, & corona. Preſſam multâ fame calamitoſi temporis, caram Patriam tuam, dulciſsimis fructibus Tuis reficias poſco. Pingviori Horti Tui glebæ Almæ Matri Acad. ex qua ſuccum ingenuarũ artium traxiſti, ac ibidem excreviſti, illius antea filius cùm fueris, nunc ſis Pâter & Patronus; atq; hanc extenſis ramis Tuis, pluſquam ære triplici obarmans, illos quibusvis inſurgentibus Æolorum impetibus opponas. Sub vnius platani vmbra, quondam ad Baſileam cum multa Principum cohorte, CAROLVM V. Imperatorem Romanorum, diſcubuiſſe legimus; & nos magna cohors petimus, fac omnes diſcumbere ſub vmbra Tua, ô Arbor Myſtica! vt omnes ſecurè ſub Tuo diſcũbentes tegmine, poſſimus in cœleſtem Paradiſum tranſplantari, vbi nunc Tu flores, viges ac perennas; quem ego Arborem in fertili Eccleſiæ plantatam Solo, à benigniori excoctam Sole, copioſis refertam fructibus & vivificante gratiarum ſucco opulentam

DIXI.

Kl. I. 24

Biblioteka Jagiellońska
stdr0020799